

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

Кафедра міжнародних відносин

ЗАТВЕРДЖЕНО:

заступник Голови Приймальної комісії,
проректор з науково-педагогічної роботи
Харківського національного
університету імені В.Н. Каразіна

_____Олександр ГОЛОВКО

«_____» _____ 2025 р.

**ПРОГРАМА ФАХОВОГО ВСТУПНОГО
ВИПРОБУВАННЯ**

ІСПИТУ З МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

для вступників на навчання для здобуття ступеня **магістра**
за спеціальністю СЗ «Міжнародні відносини», освітня
програма **«Міжнародні відносини, суспільні комунікації
та регіональні студії»**
(денна форма здобуття освіти)

Харків 2025

ДОКУМЕНТ СЕД АСКОД

Сертифікат 28F70C080000000000000000000000000000000001

Підписувач САМОРОДОВ БОРИС ВАДИМОВИЧ

Дійсний з 10.12.2024 13:09:15 по 09.12.2026 23:59:59

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

4001-44 від 26.03.2025

Програма фахового вступного випробування (екзамену) для вступників на навчання для здобуття ступеня вищої освіти магістра за спеціальністю СЗ «Міжнародні відносини» (освітньо-професійна програма: «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії») за денною формою навчання.

Укладачі програми:

д.політ.н., проф. Вінникова Н.А.,

д.держ.упр., проф. Солових В.П.,

к.політ.н., доц. Пересипкіна І. В.

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Програма є основним науково-методичним документом, що регламентує зміст вступного екзамену. Вона спрямована на забезпечення комплексного підходу до оцінки теоретичної підготовки вступників, до виявлення рівня їх знань.

Мета програми – визначити обсяг і необхідний рівень теоретичних знань та практичних навичок вступника.

Вступник повинен **знати**:

- зміст найважливіших категорій та понять міжнародних відносин, сутності та специфіки принципів міжнародного порядку;
- основні тенденції розвитку глобальної міжнародної системи;
- основні наукові школи та напрями теорії міжнародних відносин;
- основні поняття міжнародних інформаційних відносин, сутності концепцій та моделей міжнародного співробітництва в галузі інформації і комунікації;
- практику реалізації міжнародної інформаційної політики на глобальному, регіональному та національному рівнях;
- концептуальні засади інформаційно-аналітичної діяльності у міжнародних відносинах;
- структуру та основні моделі комунікації, класифікації комунікації за різними критеріями, особливостей комунікативного процесу, функцій комунікації та комунікативних актів;
- місце та роль теорії масової комунікації в системі наукових знань;
- методи дослідження системи масової комунікації;
- основи аналізу та класифікації конфліктів, прогнозування їх розвитку;
- основи сучасної дипломатії;
- визначальні засади зовнішньої політики;
- основи процесу формування міжнародної безпеки;
- основні методи та засоби забезпечення міжнародної інформаційної безпеки;
- визначальні засади зовнішньої політики України.

Вміти:

- логічно обґрунтовувати та висловлювати свою точку зору з проблематики міжнародної інформації;
- здійснювати міжнародно-правовий аналіз сучасних зовнішньополітичних ситуацій та проблем;
- застосовувати теоретичні знання з міжнародної інформації у подальшій практичній професійній діяльності;

–визначати, сформулювати, пояснювати, порівнювати елементи системи, принципи й методи міжнародних інформаційних відносин; вміти аналізувати світові політичні процеси, міжнародні відносини та зовнішню політику;

–визначати ефективність стратегій зовнішньополітичної діяльності за результатами аналітичних досліджень і аналізу зарубіжного досвіду, використовуючи методи порівняльного аналізу;

–оцінювати ефективність діючих форм і методів державного управління зовнішньополітичною діяльністю держави за результатами аналізу програм, вітчизняного і зарубіжного досвіду їх реалізації,

–використовуючи методи порівняльного та інституційного аналізу.

Порядок створення, організації та роботи фахової атестаційної комісії регламентується Правилами прийому до Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна в 2025 році та Положенням про приймальну комісію Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

Форма екзаменаційного завдання – тести: 100 тестових завдань (2 бали за кожен вірну відповідь).

Порядок оцінювання

<i>Кількість вірних відповідей на тести</i>	<i>Кількість балів</i>
100	200
99	198
98	196
97	194
96	192
95	190
94	188
93	186
92	184
91	182
90	180
89	178
88	176
87	174
86	172
85	170
84	168
83	166
82	164

81	162
80	160
79	158
78	156
77	154
76	152
75	150
74	148
73	146
72	144
71	142
70	140
69	138
68	136
67	134
66	132
65	130
64	128
63	126
62	124
61	122
60	120
59	118
58	116
57	114
56	112
55	110
54	108
53	106
52	104
51	102
50	100
1-49	незадовільно

Вступник допускається до участі у конкурсному відборі для зарахування на навчання, якщо оцінка фахового вступного випробування складає **не менше 100 балів**.

ПРОГРАМА ЕКЗАМЕНУ

«Теорія міжнародних відносин»

Тема 1. Поняття та структурні особливості міжнародних відносин.

Співвідношення категорій «міжнародні відносини», «міжнародна політика», «зовнішня політика» і «світова політика». Поняття міжнародних відносин. Об'єкт та предмет міжнародних відносин. Функції міжнародних відносин. Основні категорії міжнародних відносин.

Поняття і структура міжнародних систем. Ієрархія міжнародних систем. Класифікація міжнародних систем М. Каплана. «Модель розривів» в системному підході О. Янга. Класифікація міжнародних систем за Й. Галтунгом. Теорія цивілізаційних систем Дж. Моделскі. Взаємодії системи з її середовищем. Глобалізація міжнародного середовища.

Тема 2. Суб'єкти міжнародних відносин

Типи учасників міжнародних відносин: держави, міжнародні організації, суспільні групи, фізичні особи. Держави та їхні інтереси в міжнародній політиці. Міжнародні урядові організації (ООН, НАТО, ЄС тощо). Міжнародні неурядові організації (МНУО). Транснаціональні корпорації (ТНК) як суб'єкти міжнародної політики. Роль та вплив регіональних інтеграційних об'єднань на міжнародні відносини. Міжнародні фінансові інституції (МВФ, Світовий банк тощо). Військові альянси та їхнє значення у міжнародних відносинах. Роль медіа в міжнародних відносинах. Вплив громадянського суспільства на міжнародну політику.

Тема 3. Теорії міжнародних відносин

Міжнародні відносини в історії соціально-політичної думки. Етапи становлення теорії міжнародних відносин як науки. Античність: зародження основних традицій в інтерпретації міжнародних відносин. Ідея війни і миру в політичній думці Середньовіччя та епоху Відродження (Т. Аквінський, Д. Аліг'єрі, Н. Макіавеллі). Ідея вічного миру та універсальної міжнародної організації в політичній думці XV-XVIII ст. Теорія державного суверенітету (Ж.Боден), ідеї міжнародної анархії (Т. Гоббс), балансу сил (лорд Болінброк, Е. де Ваттель, Д. Юм) як теоретичні передумови політичного реалізму. Теорія війни (Й. Фіхте, Г. Гегель, К. Клаузевіц). Класичні теорії міжнародних відносин. Політичний реалізм та його основні концепції (Г. Моргентау, К. Волтц). Політичний лібералізм (ідеалізм) та його основні концепції (І. Кант, В. Вільсон, Р. Кеохейн, Д. Най). Політичний конструктивізм та його основні засади (А. Вендт, Н. Онуф). Англійська школа теорії міжнародних відносин (Г. Булл, М. Вайт). «Великі дебати» в теорії міжнародних відносин: неореалізм та неолібералізм. Сучасні теорії міжнародних відносин: біхевіоризм, критицизм, соціологія міжнародних відносин, функціоналізм тощо.

Тема 4. Геополітичні концепції міжнародних відносин

Основні підходи до періодизації розвитку геополітики. Геополітичні мотиви у працях вчених Давнього Сходу. Формування геополітичних ідей в античну епоху. Геополітичні погляди Аристотеля. Середньовічна геополітична думка. Вчення Ібн Халдуна. Географічний детермінізм як основа геополітичних ідей Нового часу. Погляди провідних європейських вчених Нового часу. Зародження геополітики як науки. Геополітичні ідеї Ф. Ратцеля:

концепція «життєвого простору». Геополітичні погляди Р. Челлена. Концепція «Серединної Європи». Теорія «морської могутності» А. Мехена. Геополітична теорія «Хартленду» Х. Маккіндера. Французька школа «географії людини» П.В. де ла Блаша. Геополітична концепція «Римленду» Н. Спикмена. Геополітичні погляди К. Хаусхофера. Теорія «Нових великих ігор». Євразійство як геополітичне вчення. Ідеї провідних євразійців. Геополітика міжвоєнного періоду. Теорія «доміно». Теорія «балансу сил».

Тема 5. Сучасні геополітичні теорії міжнародних відносин

Провідні сучасні школи геополітичної думки. Атлантизм. Неоатлантизм. Уніполярна геополітична модель світу. Теорія «кінця історії» Ф. Фукуями. Концепція «зіткнення цивілізацій» С. Хантінгтона. Концепція м'якої сили Дж. Ная. Поліцентризм – багатополярність світу, концепція багатополярності. «Радикальна географія». «Континенталізм» в європейській геополітичній думці. «Нові праві»: особливості геополітичних поглядів. Неореалізм та неолібералізм. Мондіалізм. Неомондіалізм: провідні концепції. «Критична» геополітика: основні напрями досліджень. Мультикультуралізм. Прикладна геополітика. Теорія геоeкономіки. Основні геополітичні концепції в суспільно-політичній думці України.

«Дипломатична та консульська служба»

Тема 6. Поняття дипломатії та дипломатичної служби

Дипломатія як особливий вид державної служби. Дипломатичні представництва. Дипломатичні відомства. Дипломатичні місії. Дипломатичний корпус. Дипломати. Дипломатичні ранги. Походження термінів: «протокол», «консул», «дипломат», «дипломатія», «грата» і «нон грата», «нота», «вірчі грамоти», «відкличні грамоти», «агремани», «церемонії», «імунітет», «акредитація» тощо. Основні історичні етапи розвитку світової дипломатії. Становлення української дипломатичної та консульської служби наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст.

Тема 7. Державні органи зовнішніх відносин і дипломатична служба

Центральні (внутрішні) конституційні органи зовнішніх зносин, їх компетенція, завдання та функції. Спеціалізовані органи зовнішніх зносин, які безпосередньо здійснюють зовнішні функції. Закордонні органи зовнішніх зносин, їх види та особливість роботи. Структура МЗС України. Роль МЗС України в реалізації зовнішньополітичного курсу Президента держави.

Тема 8. Встановлення дипломатичних відносин

Відкриття дипломатичних представництв і завершення дипломатичної місії. Спеціальні місії як форма дипломатії. Міжнародно-правове визнання держави і встановлення дипломатичних відносин. Дипломатичні відносини де-факто і де-юре. Порядок призначення глави дипломатичної місії. Класифікація глав дипломатичних представництв і процедура їх призначення. Технологія призначення та вступу на посаду членів дипломатичного персоналу. Особливості призначення військових, військово-морських та військово-повітряних аташе.

Тема 9. Структура і персонал дипломатичного представництва

Дипломатичні співробітники. Кількісний склад посольств згідно з

Віденською конвенцією про дипломатичні зносини 1961 р. Повноваження глави дипломатичного представництва в країні перебування. Адміністративно-технічний та обслуговуючий персонал: компетенція та функції. Внутрішня охорона посольств, її правовий статус. Дипломатичний корпус, його склад. Дуаен.

Тема 10. Встановлення консульських відносин

Функції консульських установ і засоби їх виконання. Консульські привілеї та імунітети. Особливості встановлення консульських відносин. Класифікація консульських установ. Консульський Статут України про поняття «консульські установи». Інститут почесних консулів та його роль і місце у світовій консульській службі. Діяльність українських почесних консулів за кордоном. Призначення консульської служби, її цілі та завдання. Основні функції консульської установи, засоби виконання консульських функцій. Обов'язки консула, інших консульських службових осіб. Особливі випадки виконання консульських функцій. Консульські привілеї та імунітети.

«Міжнародні організації»

Тема 11. Сутність та природа міжнародних організацій як суб'єктів міжнародних відносин

Поняття «міжнародна організація»: організація як інститут, організація як спільність членів; організація як інструмент. Ознаки міжнародних організацій. Правові, політичні та економічні аспекти природи міжнародних організацій. Типологія міжнародних організацій.

Тема 12. Організація Об'єднаних Націй: цілі, принципи та структура

Історія створення, цілі, принципи діяльності ООН. Членство в ООН. Організаційна структура ООН. Головні органи ООН та особливості їх функціонування: Генеральна Асамблея, Рада Безпеки, Економічна та Соціальна Рада, Міжнародний суд, Секретаріат, Рада з опіки. Формування та використання бюджету ООН.

Формування системи спеціалізованих установ ООН. Класифікація спеціалізованих установ. Статус та правові засади діяльності спеціалізованих установ ООН. Організація Об'єднаних націй з промислового розвитку (ЮНІДО). Продовольча і сільськогосподарська організація (ФАО). Міжнародна організація праці (МОП). Міжнародне агентство з атомної енергії (МАГАТЕ). ЮНЕСКО.

Тема 13. Організація Північноатлантичного договору: цілі, принципи структура

Історія заснування Організації Північноатлантичного договору (НАТО, Північноатлантичний альянс). Брюссельський договір (1948). Північноатлантичний договір (1949). Основні цілі та завдання НАТО. Членство в НАТО. Головні робочі органи НАТО. Військові структури НАТО. Операції та місії НАТО.

Тема 14. Міжнародні організації та регулювання світової торгівлі

Причини, спроби та досягнення у регулюванні міжнародної торгівлі. Економічна інтеграція та торгівля. Світова організація торгівлі (СОТ). Міжнародний валютний фонд (МВФ). Група Всесвітнього банку.

Тема 15. Регіональні міжнародні організації

Організація з безпеки та співробітництва в Європі (ОБСЄ): історія створення та напрямки діяльності. Спільний ринок країн Південної Америки (МЕРКОСУР) і Андська спільнота націй як провідні регіональні організації в Латинській Америці. НАФТА (Північноамериканська організація вільної торгівлі): субрегіональна інтеграція в Північній Америці. Асоціація держав Південно-Східної Азії (АСЕАН): історія виникнення, напрямки діяльності та досягнення. Міжнародні організації в Африці: Ліга арабських держав, Союз Арабського Магрибу, Східноафриканське співтовариство, Економічне співтовариство країн Західної Африки (ЕКОВАС), Співтовариство розвитку Півдня Африки (САДКК).

«Міжнародна комунікація»

Тема 16. Комунікація та її роль у міжнародних відносинах, особливості міжнародних комунікацій.

Поняття «міжнародна комунікація». Роль комунікацій у сучасному суспільстві. Загальні характеристики міжнародної комунікації. Зовнішньополітичний образ України та завдання міжнародних комунікацій. Відмінності міжнародних комунікацій. Асиметрія міжнародного інформаційного обміну. Теорія переговорів. Переговори з терористами. Примусова дипломатія. Моделі комунікації, пов'язані з аргументацією. Моделі іміджевої комунікації. Основні підходи до аналізу комунікацій. Контент-аналіз. Аналіз текстів політичних лідерів. Когнітивне картування й операційне кодування.

Тема 17. Новітні інформаційні технології у міжнародній комунікації. Технічні аспекти міжнародних комунікацій.

Вимоги до новітніх інформаційних технологій. Паблік рілейшнз. Пропаганда. Комунікація у теорії прийняття рішень. Комунікація й розвідка. Системи передачі даних. Лінії й канали зв'язку. Оцінка систем передачі інформації.

Тема 18. Міжнародні комунікації в умовах цифрової економіки.

Міжнародні бізнесові комунікації та комунікативні дискурси.

Впровадження і використання цифрових технологій зберігання, обробки й передачі інформації в усі сфери людської діяльності. Поняття «цифрова економіка». Принципи цифровізації економіки України. Поняття та функції «бізнес-комунікації». Ознаки бізнес-комунікацій. Інструменти та принципи бізнес-комунікацій. Політичний дискурс.

Тема 19. Міжнародні політичні комунікації та комунікації у сфері культури

Поняття та суб'єкти політичної комунікації. Зовнішня і внутрішня політична комунікація. Політична інформація. Рівні інформаційних потоків в системі політичної комунікації. Культура й суспільство. Вплив інтернаціоналізації й глобалізації на суспільство. Приклади культурних відмінностей. Особливості взаємодії культур.

Тема 20. Зовнішньополітичні комунікації

Зовнішньополітичні комунікативні технології: поняття та об'єкти. Способи

передачі зовнішньополітичної інформації. Характеристики міжнародної комунікації. Типологія зовнішньополітичних комунікативних технологій. Інформаційна діяльність зовнішньополітичних відомств, її рівні. Напрями діяльності та завдання дипломатичної служби. Документи дипломатичного представництва. Інформаційне забезпечення візитів. Публічна дипломатія. Концепція «м'якої сили». Виміри публічної дипломатії. Сім «стовпів» публічної дипломатії К. Росе. Віртуальна дипломатія та її завдання. Використання соціальних мереж. Медіа-дипломатія. Функції сучасних ЗМІ у зовнішній політиці. Теледипломатія. Технології медіа-дипломатії. Культурна дипломатія та її інструменти. Моделі міжкультурної комунікації. Іміджева дипломатія, чинники її формування.

«Міжнародна інформація»

Тема 21. Основні поняття міжнародних інформаційних відносин

Міжнародна інформація: поняття, зміст і функції. Міжнародні відносини в галузі інформації. Інформаційні ресурси: поняття та класифікація. Інформаційні потреби: сутність та види. Інформаційна продукція та інформаційні послуги в контексті міжнародних відносин. Основні категорії споживачів інформації та їх інформаційна культура. Світова практика інформаційної освіти. Міжнародні інформаційні відносини. Міжнародний інформаційний простір. Міжнародна інформаційна політика. Формування міжнародних інформаційних відносин як спеціалізованої галузі міжнародного співробітництва. Основні поняття міжнародних інформаційних відносин. Принципи міжнародних інформаційних відносин. Суб'єкти та об'єкти міжнародних інформаційних відносин. Проблема асиметрії інформаційного розвитку та «інформаційний розрив».

Тема 22. Інформаційне суспільство

Поняття «інформаційне суспільство». Концепція інформаційного суспільства Т.Умесао. Концепція інформаційного суспільства Й.Масуди. Концепція інформаційного суспільства У.Мартіна. Концепція постіндустріального суспільства Д. Бела. Концепція технотронного суспільства Зб. Бжезинського. Концепція інформаційного суспільства Е. Тофлера. Концепція мережевого суспільства М. Кастельса. Критична теорія суспільства Т. Адорно. Теорія комунікативної дії Ю. Габермаса. Теорія соціальних комунікацій Н. Лумана. Критична теорія Ж. Бодріяра. Теорія медіа М. Маклюена.

Інформаційне суспільство: основні критерії та ознаки. Становлення і розвиток інформаційного суспільства в сучасному світі. Інформаційне середовище: суть та основні поняття. Україна: передумови переходу до інформаційного суспільства. Роль органів влади у формуванні інформаційного суспільства. Особливості і можливі шляхи розбудови інформаційного суспільства в Україні.

Тема 23. Міжнародна інформаційна діяльність.

Міжнародна інформаційна діяльність: поняття, види та її основні напрями. Мета та функції міжнародної інформаційної діяльності. Міжнародні договори і угоди в галузі інформації. Інформаційна діяльність світових та регіональних міжнародних організацій. Роль міжнародної інформації в системі ООН. Діяльність Комітету ООН з інформації. Основні функції Департаменту

суспільної інформації ООН. Діяльність інформаційних центрів ООН. Роль ЮНЕСКО у вирішенні світових інформаційних проблем. Стратегії ЮНЕСКО у галузі інформації і комунікації.

Тема 24. Інформаційні війни

Поняття «інформаційна війна». Стратегічне інформаційне протиборство. Завдання і мета інформаційних війн. Методи і способи ведення інформаційних війн. Історія розвитку технології ведення інформаційної війни. Види інформаційних війн: психологічна війна, кібервійна, мережева війна, ідеологічна диверсія тощо. Форми ведення інформаційної боротьби у сучасних інформаційних війнах.

Тема 25. Інформаційна безпека

Поняття та сутність інформаційної безпеки країни. Механізм забезпечення національної інформаційної безпеки. Державна політика України в сфері національного інформаційного простору. Національні інтереси в інформаційній сфері. Політика формування національного інформаційного простору. Інформаційна безпека у сучасному світі. Стратегія інформаційної безпеки. Класифікація інформації за ступенем її таємності. Міжнародний аспект захисту інформації.

«Міжнародне інформаційне право»

Тема 26. Міжнародне інформаційне право як галузь права

Поняття інформаційної сфери. Становлення та розвиток міжнародного інформаційного права. Інформація як об'єкт правового регулювання. Міжнародна інформація та її джерела. Поняття міжнародного інформаційного права. Співвідношення міжнародного інформаційного права та національного інформаційного права. Джерела міжнародного інформаційного права. Принципи міжнародного інформаційного права.

Тема 27. Свобода інформації як інститут міжнародного інформаційного права

Історичні аспекти розвитку концепції свободи інформації в міжнародному праві. Огляд правових джерел свободи інформації в міжнародному інформаційному праві. Міжнародно-правові обмеження свободи інформації. Види інформації, що засуджується міжнародним співтовариством.

Тема 28. Поняття інформаційних прав та права на інформацію

Гене́за концепту «інформаційні права людини». Поняття права на інформацію, співвідношення права на інформацію та інформаційних прав. Інформаційні права в міжнародних стандартах прав людини. Інформаційні права в законодавстві України. Класифікація інформаційних прав людини. Поняття інформаційних обов'язків людини.

Тема 29. Міжнародно-правові засади протидії інформаційній злочинності

Договірні джерела криміналізації інформаційних та кіберзлочинів у міжнародному праві. Види інформаційних та кіберзлочинів у міжнародному праві. Механізм співробітництва держав щодо протидії злочинам у сфері інформаційних технологій. Правове регулювання протидії інформаційній злочинності в Європейському Союзі. Правове регулювання протидії

інформаційній злочинності за національним законодавством України.

Тема 30. Інтернет та його правове регулювання

Поняття та характеристика Інтернету. Роль міжнародного права в забезпеченні розвитку Інтернету. Міжнародний досвід правового регулювання Інтернету. Відносини в мережі Інтернет як об'єкт правового регулювання. Право на доступ до Інтернету. Право бути забутим в Інтернеті.

ПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ

для вступників на навчання для здобуття ступеня магістр

«Теорія міжнародних відносин»

1. Поняття, об'єкт, предмет та функції міжнародних відносин.
2. Класифікація міжнародних систем М. Каплана.
3. «Модель розривів» в системному підході О. Янга.
4. Класифікація міжнародних систем за Й. Галтунгом.
5. Міжнародні урядові організації як суб'єкти міжнародних відносин.
6. Міжнародні неурядові організації як суб'єкти міжнародної політики.
7. Транснаціональні корпорації (ТНК) як суб'єкти міжнародної політики.
8. Міжнародні фінансові інституції як суб'єкти міжнародної політики.
9. Політичний реалізм та його основні концепції в міжнародних відносинах.
10. Політичний лібералізм (ідеалізм) та його основні концепції в міжнародних відносинах.
11. Політичний конструктивізм та його основні засади в міжнародних відносинах.
12. Сучасні теорії міжнародних відносин: біхевіоризм, критицизм, соціологія міжнародних відносин, функціоналізм тощо.
13. Формування геополітичних ідей в античну епоху.
14. Середньовічна геополітична думка.
15. Географічний детермінізм як основа геополітичних ідей Нового часу.
16. Погляди провідних європейських вчених Нового часу.
17. Провідні сучасні школи геополітичної думки.
18. Теорія «кінця історії» Ф. Фукуяма.
19. Концепція «зіткнення цивілізацій» С. Хантінгтона.
20. Концепція м'якої сили Дж. Ная.

«Дипломатична та консульська служба»

1. Дипломатія як особливий вид державної служби.
2. Дипломатичні представництва. Дипломатичні відомства.
3. Походження термінів: «протокол», «консул», «дипломат», «дипломатія», «грата» і «нон грата», «нота», «вірчі грамоти», «відкличні грамоти», «агреман», «церемонії», «іmunітет», «акредитація» тощо.
4. Основні історичні етапи розвитку світової дипломатії.
5. Центральні (внутрішні) конституційні органи зовнішніх зносин, їх компетенція, завдання та функції.
6. Спеціалізовані органи зовнішніх зносин, які безпосередньо здійснюють зовнішні функції.
7. Закордонні органи зовнішніх зносин, їх види та особливість роботи.

8. Структура МЗС України.
9. Відкриття дипломатичних представництв і завершення дипломатичної місії.
10. Дипломатичні відносини де-факто і де-юре.
11. Порядок призначення глави дипломатичної місії.
12. Класифікація глав дипломатичних представництв і процедура їх призначення.
13. Дипломатичні співробітники: посади та функції.
14. Кількісний склад посольств згідно з Віденською конвенцією про дипломатичні зносини 1961 р.
15. Повноваження глави дипломатичного представництва в країні перебування.
16. Дипломатичний корпус, його склад.
17. Консульські привілеї та імунітети.
18. Класифікація консульських установ.
19. Призначення консульської служби, її цілі та завдання.
20. Обов'язки консула, інших консульських службових осіб.

«Міжнародні організації»

1. Поняття «міжнародна організація»: організація як інститут, організація як спільність членів; організація як інструмент.
2. Ознаки міжнародних організацій.
3. Правові, політичні та економічні аспекти природи міжнародних організацій.
4. Типологія міжнародних організацій.
5. Історія створення, цілі, принципи діяльності ООН.
6. Організаційна структура ООН.
7. Головні органи ООН та особливості їх функціонування:
8. Класифікація спеціалізованих установ.
9. Історія заснування Організації Північноатлантичного договору
10. Основні цілі та завдання НАТО.
11. Головні робочі органи НАТО.
12. Операції та місії НАТО.
13. Світова організація торгівлі (СОТ).
14. Міжнародний валютний фонд (МВФ).
15. Група Всесвітнього банку.
16. Організація з безпеки та співробітництва в Європі (ОБСЄ): історія створення та напрямки діяльності.
17. Спільний ринок країн Південної Америки (МЕРКОСУР) і Андська спільнота націй як провідні регіональні організації в Латинській Америці.
18. НАФТА (Північноамериканська організація вільної торгівлі): субрегіональна інтеграція в Північній Америці.
19. Асоціація держав Південно-Східної Азії (АСЕАН): історія виникнення, напрямки діяльності та досягнення.
20. Міжнародні організації в Африці.

«Міжнародна комунікація»

1. Комунікація та її роль у міжнародних відносинах.
2. Основні моделі комунікації.
3. Методи комунікативного аналізу.
4. Комунікативні дискурси.
5. Теорія переговорів.

6. Особливості міжнародних комунікацій.
7. Міжнародні комунікації в умовах цифрової економіки.
8. Міжнародні бізнесові комунікації.
9. Міжнародні політичні комунікації.
10. Моделі іміджевої комунікації.
11. Зовнішня і внутрішня політична комунікація.
12. Міжнародні комунікації у сфері культури.
13. Новітні інформаційні технології у міжнародній комунікації.
14. Комунікація й розвідка.
15. Технічні аспекти міжнародних комунікацій.
16. Інформаційні конфлікти й комунікація.
17. Кібернетична злочинність і тероризм.
18. Стратегічні міжнародні комунікації України.
19. Концептуальні і прикладні аспекти стратегічних комунікацій як інноваційного інструментарію у сфері міжнародних відносин.
20. Роль стратегічних комунікацій у практиці дипломатичної діяльності провідних міжнародних акторів та України.

«Міжнародна інформація»

1. Міжнародна інформація: поняття, зміст і функції.
2. Міжнародні інформаційні відносини.
3. Міжнародна інформаційна політика.
4. Поняття «інформаційне суспільство».
5. Концепція постіндустріального суспільства Д. Бела.
6. Концепція технотронного суспільства Зб. Бжезинського.
7. Концепція інформаційного суспільства Е. Тофлера.
8. Концепція мережевого суспільства М. Кастельса.
9. Теорія комунікативної дії Ю. Габермаса.
10. Теорія соціальних комунікацій Н. Лумана.
11. Теорія медіа М. Маклюена.
12. Міжнародна інформаційна діяльність: поняття, види та її основні напрями.
13. Мета та функції міжнародної інформаційної діяльності.
14. Інформаційна діяльність світових та регіональних міжнародних організацій.
15. Роль міжнародної інформації в системі ООН.
16. Поняття та завдання «інформаційної війни».
17. Види інформаційних війн: психологічна війна, кібервійна, мережева війна, ідеологічна диверсія тощо.
18. Форми ведення інформаційної боротьби у сучасних інформаційних війнах.
19. Поняття та сутність інформаційної безпеки країни.
20. Механізм забезпечення національної інформаційної безпеки.

«Міжнародне інформаційне право»

1. Історичні аспекти розвитку концепції свободи інформації в міжнародному праві.
2. Огляд правових джерел свободи інформації в міжнародному інформаційному праві.
3. Міжнародно-правові обмеження свободи інформації.
4. Види інформації, що засуджується міжнародним співтовариством.

5. Генеза концепту «інформаційні права людини».
6. Поняття права на інформацію, співвідношення права на інформацію та інформаційних прав.
7. Інформаційні права в міжнародних стандартах прав людини.
8. Інформаційні права в законодавстві України.
9. Класифікація інформаційних прав людини.
10. Поняття інформаційних обов'язків людини.
11. Договірні джерела криміналізації інформаційних та кіберзлочинів у міжнародному праві.
12. Види інформаційних та кіберзлочинів у міжнародному праві.
13. Механізм співробітництва держав щодо протидії злочинам у сфері інформаційних технологій.
14. Правове регулювання протидії інформаційній злочинності в Європейському Союзі.
15. Правове регулювання протидії інформаційній злочинності за національним законодавством України.
16. Поняття та характеристика Інтернету.
17. Роль міжнародного права в забезпеченні розвитку Інтернету.
18. Міжнародний досвід правового регулювання Інтернету.
19. Відносини в мережі Інтернет як об'єкт правового регулювання.
20. Право на доступ до Інтернету.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

«Теорія міжнародних відносин»

1. Єремєєва І. А. Теорія міжнародних відносин : підручник / І. А. Єремєєва. Дніпро: ДДУВС, 2023. 140 с.
2. Конспект лекцій з дисципліни «Теорія міжнародних відносин» / укл. Чістякова І. М., Кубко В. П., Кудлай І. В., Кривдіна І. Б. Одеса: ДУ ОП, 2021. 223 с.
3. Лісовський П.М., Лісовська Ю.П. Теорія міжнародних відносин: навчальний посібник. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2022. 176 с.
4. Міжнародні відносини та зовнішня політика (1945 – 70-ті роки): Підручник / В.А. Манжола, М.М. Білоусов, Л.Ф. Гайдуков та ін. Київ: Либідь, 2014. 958 с.
5. Міжнародні відносини та світова політика / В.А. Манжола, О.А. Коппель, В. Ю. Крушинський та ін. Київ: Знання, 2014. 662 с.
6. Міжнародні відносини та світова політика: навч. посіб. / М.П. Требін, Л.М. Герасіна, В.Л. Погрібна та ін. Харків: Право, 2016. 540 с.
7. Міжнародні регіональні процеси та зовнішньополітичні пріоритети / за ред. І. Горобець І. Дудко, А. Киридон та ін. Київ, 2017. 436 с.
8. Міжнародні системи та глобальний розвиток / В.А. Манжола, О.А. Коппель, О.С. Пархомчук та ін. Київ: Знання, 2014. 526 с.
9. Теорія міжнародних відносин: підручник / за ред. М. П. Требіна ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків : Право, 2022. 472 с.
10. Теорія міжнародних відносин: навчально-методичний посібник / укл. Кравченко Н.Б. Київ, 2019. 210 с.
11. Шергін С. О. Політологія міжнародних відносин: навчальний посібник. 2-е вид., випр. і доп. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 256 с.

«Дипломатична та консульська служба»

1. Головченко В. Дипломатична історія України: підручник / В. Головченко, В.Матвієнко. Київ: Ніка-Центр, 2018. 420 с.
2. Дипломатія: теорія, історія, практика: підручник /В.Г. Ціватий. Київ: Дип. акад. України при МЗС України, 2016. 396 с.
3. Дипломатична та консульська служба: підручник / Я. Б. Турчин, Л. О. Дорош, О. Я. Івасечко. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2018. 332 с.
4. Конспект лекцій з дисципліни «Дипломатична та консульська служба» / укл. Латишева В. В., Чістякова І. М., Бабіна В. О. Одеса: ОНПУ, 2020. 76 с.
5. Крупеня І. М. Дипломатична та консульська служба: [навч. посіб.] / І. М. Крупеня. Київ : КиМУ, 2019. 336 с.
6. Лісовський П.М., Лісовська Ю.П. Дипломатична та консульська служба: навч. посіб. Київ : Видавництво Ліра-К, 2022. 178 с.
7. Панов А.В. Дипломатична і консульська служба. Монографія / ПП«АУТДОРШАРК». Ужгород, 2015. 270 с.
8. Сагайдак О.П. Посольство і консульство: організація і форми роботи: навч. посібник / О.П. Сагайдак, П.Д. Сардачук; ПНУ ім. Стефаника, ЛНУ ім. І. Франка. К.: Знання, 2014. 317 с.
9. Тимошенко Н.Л. Ділова культура дипломата: навч. посіб. К. : Знання, 2014. 199 с.
10. Турчин Я. Б. та ін. Дипломатична та консульська служба: підручник. Львів :

Видавництво Львівської політехніки, 2018. 332 с.

11. Чабан А.Ю. Дипломатична і консульська служба: Навчально-методичний посібник. Черкаси, 2019. 94 с.

12. Чекаленко Л. Д. Зовнішня політика України : підручник / Л. Д. Чекаленко. Київ : LAT і К, 2015. 478 с.

«Міжнародні організації»

1. Голюков А. П. Гасім С. Журавльов О. В. Міжнародні організації: навч. посіб. Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2014. 120 с.

2. Козак Ю. Г., Ковалевський В. В. Кутайні З. та ін. Міжнародні організації: навч. посіб. К.: ЦУЛ, 2017. 604 с.

3. Конспект лекцій з дисципліни «Міжнародні організації» для здобувачів вищої освіти II курсу III семестру спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» денної форми навчання / укл.: Латишева В. В., Чістякова І. М., Кудлай І. В. Одеса: ОНПУ, 2020. 116 с.

4. Кучик О. С. Україна в міжнародних організаціях: підручник. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2014. 411 с.

5. Кучик О. С., Суховолець І. Р., Сельмах А. Б., Литвин Г., Тюшка А. Міжнародні організації: навч. посібник / Львівський національний ун-т ім. Івана Франка. Факультет міжнародних відносин / О. С. Кучик (ред.). 2-е вид., переробл. і доп. К.: Знання, 2017. 749 с.

6. Міжнародні організації в системі світогосподарських зв'язків: навч. посіб. / Дніпропетровський національний ун-т / О. Л. Притикіна (уклад.). Д.: РВВ ДНУ, 2017. 348 с.

7. Міжнародні організації економічного співробітництва: Довідник / Рада національної безпеки і оборони України; Національний ін-т проблем міжнародної безпеки / А. І. Сухоруков (відп.ред.), Н. Г. Діденко (відп.ред.). К.: НППМБ, 2015, 114 с.

8. Міжнародні організації: навч. посіб. / укладачі: Т.В. Андросова, О.В. Кот, В.О. Козуб; вид. 2-ге, перероб. Х.: ХДУХТ, 2018. 235 с.

9. Стройко Т. В. Міжнародні організації: навч. посіб. К.: Кондор, 2015. 250 с.

10. Шпакович О. М. Право міжнародних організацій: навчальний посібник. Київ, Одеса: Фенікс, 2021. 132 с.

«Міжнародні комунікації»

1. Зовнішньополітичні комунікативні технології: підручник для студентів ВНЗ, які навчаються за напрямом підготовки «Міжнародна інформація» / Є. А. Макаренко, М. М. Рижков, Н. О. Піпченко та ін.; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. Київ : Центр вільної преси, 2016. 415 с.

2. Квіт С. М. Масові комунікації. Київ: Києво-Могилянська академія, 2018. 352 с.

3. Комунікативні технології інформаційного суспільства: монографія / за наук. ред. А. І. Гусева. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2020. 142 с.

4. Ломачинська І.М., Якимюк Л.П. Документально-інформаційні комунікації в системі соціальних комунікацій. Центр навчальної літ-ри., 2024., 424 с.

5. Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії: навч. посіб. / За заг. ред. В.С. Білозубенка. Київ: 2023 р. 634 с.

6. Почепцов Г. Від покемонів до гібридних війн: нові комунікативні технології XXI століття. К.: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія»,

2017. 260 с.

7. Стратегічні комунікації в міжнародних відносинах. Монографія. К.: Вадекс, 2019. 442 с.

8. Холод О. Соціальні комунікації: тенденції розвитку: навч. посіб. 2-ге вид., перероб. і доп. К.: Видавництво «Білий Тигр», 2018. 370 с

9. Холод О.М. Комунікаційні технології : Підручник. К.: «Центр учбової літератури», 2013. 212с.

«Міжнародна інформація»

1. Варенко В.М. Інформаційно-аналітична діяльність / В. М. Варенко. К.: Талком, 2014. 416 с.

2. Виговська О. С., Белоусова Н. Б. Інформаційна складова національної безпеки України: колективна монографія. К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2017. 166 с.

3. Гібридна війна: in verbo et in praxi: монографія / під заг. ред. Р. О. Додонова. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017. 412 с.

4. Захарова І.В., Філіпова Л.Я. Основи інформаційно-аналітичної діяльності. Центр навчальної літ-ри., 2024. 336 с.

5. Карпчук Н.П. Міжнародна інформація та суспільні комунікації: навч. посіб. для студ. закл. вищ. освіти / Н. П. Карпчук. Луцьк, 2018. 514 с.

6. Конспект лекцій з дисципліни «Міжнародна інформація» для здобувачів вищої освіти спеціальності 291 Міжнародні відносин, суспільні комунікації та регіональні студії. Одеса: ДУ «Одеська політехніка», 2021. 222 с.

7. Міжнародна інформаційна безпека: теорія і практика. Підручник/ / Макаренко Є.А., Рижков М.М., Ожеван М.М., Кучмій О.П., Фролова О.М. К.: Центр вільної преси, 2016, 420 с.

8. Міжнародна інформація: терміни і коментарі: навч. посіб. / Є.А. Макаренко та ін.; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. К.: Центр вільної преси, 2016. 518 с.

9. Міжнародна інформація : навч. посібн. / М.П.Требін, І.О. Поліщук, Н.П. Осипова та ін.; за ред.. М.П. Требіна. Харків:Право, 2014. 336с.

10. Муковський І.Т. Інформаційно-аналітична діяльність у міжнародних відносинах: навч. посіб. / Муковський І.Т., Міщенко А.Г., Шевченко М. М. К.: Кондор, 2012. 224 с.

«Міжнародне інформаційне право»

1. Бенедек В. Свобода вираження поглядів та Інтернет. К.: Видавництво Ради Європи, 2013. 204 с.

2. Войціховський А. В. Міжнародне право: Навчальний посібник. Харків, 2020. 544 с.

3. Каткова, Т. Г. Інформаційне право. Практикум: навч. посіб. Харків : Право, 2019. 108 с.

4. Коваленко Л. П. Інформаційне право : підруч. [для студентів, аспірантів та викл. юрид. спец. вищ. закл. освіти, а також наук. і практ. працівників] / за заг. ред. Л.П. Коваленко ; М-во освіти і науки України, Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Одеса : Гельветика, 2022. 283 с.

5. Нашинець-Наумова А.Ю. Інформаційне право: навчальний посібник / А.Ю. НашинецьНаумова. К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. 136 с.

6. Пазюк А. В. Міжнародне інформаційне право: теорія і практика : монографія / Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Інститут міжнародних відносин. Дніпро: «Середняк Т. К.», 2015. 447 с.
7. Пазюк А. В. Міжнародне інформаційне право: теорія і практика. Монографія / Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Інститут міжнародних відносин. Дніпро: «Середняк Т. К.», 2018. 447 с.
8. Ткачук Т.Ю. Забезпечення інформаційної безпеки в умовах євроінтеграції України: правовий вимір: монографія. К. : ТОВ «Видавничий дім «АртЕк», 2018. 411 с.
9. Уткіна М. С. Інформаційне право (у схемах і таблицях): навчальний посібник. Суми : Сумський державний університет, 2022. 221с.
10. Хахановський В. Г. Актуальні питання інформаційного права: навч. посіб. / Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2024. 258 с.

Програму схвалено:

на засіданні кафедри міжнародних відносин, протокол № 11 від 16 січня 2025 р.

Програму погоджено:

на засіданні науково-методичної комісії ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу», протокол № 8 від 21.01.2025 р.

на засіданні Вченої ради ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу», протокол № 11 від 24.01.2025 р.

Голова фахової атестаційної комісії,
завідувач кафедри міжнародних відносин

Наталія ВІННИКОВА

Затверджено на засіданні Приймальної комісії Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, протокол № 2 від 20.03.2025 р.

Директор ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин
та туристичного бізнесу»

Микола ПИСАРЄВСЬКИЙ

Відповідальний секретар
Приймальної комісії Харківського
національного університету
імені В.Н. Каразіна

Ганна ЗУБЕНКО